

Οι Θρύλοι του Μαρμαρωμένου Βασιλιά και της Κόκκινης Μηλιάς.

Λεωνίδα Κουμάκης Νομικός, Συγγραφέας. Μέλος του International Hellenic Association (IHA).

Θεόφιλος: Κωνσταντίνος Παλαιολόγος, πλήρης τίτλος Κωνσταντίνος Παλαιολόγος εις μάχην 1453.

Κάθε χρόνο, όταν πλησιάζει το τέλος Μαΐου έρχεται πάντα στο νου μου, με μια αίσθηση μελαγχολίας είναι αλήθεια, η **Άλωση της Κωνσταντινούπολης** από τους Οθωμανούς Τούρκους (29 Μαΐου 1453) και μαζί της ο **Κωνσταντίνος ΙΑ΄ Δραγάσης Παλαιολόγος** και οι συναγωνιστές του.

Όλοι γνωρίζουμε πως η επικρατέστερη άποψη για τον θάνατο του τελευταίου αυτοκράτορα του Βυζαντίου είναι ότι έπεσε μαχόμενος στην Πύλη του Αγίου Ρωμανού, αλλά υπάρχουν και πολλές, διαφορετικές απόψεις όπως εκείνη του Donald Mac Gillivray Nicol (1923-2003), ενός από τους διαπρεπέστερους Βυζαντινολόγους του 20ού αιώνα, ο οποίος κατέληξε στο συμπέρασμα πως «η αφθονία αλληλοσυγκρουόμενων μαρτυριών καθιστά αδύνατο το να βεβαιωθεί κανείς σχετικά με τον τόπο και τον τρόπο θανάτου του Κωνσταντίνου Παλαιολόγου».

Ένα είναι πάντως βέβαιο και χωρίς καμιά αμφιβολία: Ο τελευταίος Βυζαντινός αυτοκράτορας, με τον ηρωικό του θάνατο, πέρασε στο πάνθεο των αθανάτων, έγινε μια θρυλική μορφή της ελληνικής λαϊκής παράδοσης σαν ο **"Μαρμαρωμένος Βασιλιάς"**, που θα ξυπνήσει από το μνήμα και θα ανακτήσει την Αυτοκρατορία και την Κωνσταντινούπολη από τους κατά-

κτητές της. Περισσότερα από 550 χρόνια μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος παραμένει στην συνείδηση των Ελλήνων σαν ένας εθνομάρτυρας και ένας μεγάλος εθνικός ήρωας.

Οι μύθοι όμως του Μαρμαρωμένου Βασιλιά και της Κόκκινης Μηλιάς φθάνουν μέχρι τις μέρες μας αναιμικοί κι' αδύναμοι, κυρίως από την αδιαφορία των σύγχρονων γενεών.

Οι μύθοι αυτοί, μοιάζουν με ένα συναρπαστικό παραμύθι που άντεξε στον χρόνο και μεταφέρεται εδώ και πάρα πολλούς αιώνες από γενιά σε γενιά, κρατώντας ζωντανή την λαϊκή παράδοση που τους συνοδεύει.

Η ποιητική σύνθεση «Η Φλογέρα του Βασιλιά» του Κωστή Παλαμά (1859-1943), ενσαρκώνει τη χαρακτηριστικότερη ιδέα του ρομαντικού ιστορισμού, ο οποίος εκφράζεται μέσα από την ενότητα και την διάρκεια του Ελληνισμού. Αποτυπώνει δηλαδή την πίστη στην αντοχή του Ελληνισμού μέσα στο χρόνο, χωρίς όμως να έχει καμιά σχέση, με κανενός είδους σωβινισμό:

«Μαρμαρωμένος βασιλιάς, και θα ξυπνώ· απ' το μνήμα το μυστικό και το άβρετο που θα με κλή, θα βγαίνω, και τη χτιστή Χρυσόπορτα ξεχτίζοντας θα τρέχω, και καλιφάδων νικητής και τσάρων κυνηγάρης, πέρα στην Κόκκινη Μηλιά θα παίρνω την ανάσα».

Όταν στα εφηβικά μου χρόνια, ήρθα για πρώτη φορά σε επαφή με τους μύθους του Μαρμαρωμένου Βασιλιά και της Κόκκινης Μηλιάς, χάρις στην αφήγηση του δασκάλου Κυρίου Κλεόπα, λίγο πριν αναγκαστούμε να εγκαταλείψουμε άρον-άρον την γενέτειρά μας, την Κωνσταντινούπολη, είχα κυριολεκτικά συγκλονιστεί. Οι μύθοι αυτοί μου σημάδεψαν για πάντα τη μνήμη και δεν έφυγαν από το νου και την καρδιά μου μέχρι σήμερα.

Στο παρελθόν είχα την ευκαιρία να αναφερθώ σε αυτούς – την δεκαετία του 1990 στα πλαίσια της ραδιοφωνικής σειράς «Ματιές στις ρίζες του Ελληνισμού», στο αυτοβιογραφικό μου βιβλίο «Το Θαύμα – Μια πραγματική ιστορία» που εκδόθηκε για πρώτη φορά το 1993, στην σειρά των εκπομπών «Άρωμα Βασιλεύουσας» του εκκλησιαστικού ραδιοφώνου την πρώτη δεκαετία του 21ου αιώνα. Πάντα όμως διατηρώ την αίσθηση μιας αόρατης «υποχρέωσης» να τους θυμίζω, λες και φοβάμαι μήπως σπάσει η αλυσίδα των γενεών χωρίς να μεταδοθούν στις επόμενες.

Ο Πορθητής και οι Οθωμανικές πηγές για την Άλωση

Σύμφωνα με τον λαογράφο και καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών Νικόλαο Πολίτη (1852 – 1921), η Κόκκινη Μηλιά αντιστοιχεί σε τόπο που λέγεται Μονοδένδρι, πιθανή πατρίδα του Μεχμέτ του Πορ-

Θητή, κοντά στα σύνορα της Τουρκίας με την Περσία. Τα προ της άλωσης χρόνια, όταν η Βασιλεύουσα αντιμετώπιζε επικίνδυνες πολιορκίες οι Βυζαντινοί χρησιμοί και οι προφητείες αναφερόταν στο «Μονοδένδρι» το οποίο αντικαταστάθηκε από την «Κόκκινη Μηλιά» μετά την άλωση της Πόλης (1453) για άγνωστους μέχρι σήμερα λόγους.

Η προφητεία που κυκλοφόρησε σε πολλές παραλλαγές και δεχθηκε αλλοιώσεις με την πάροδο των αιώνων, παρατίθεται από την διήγηση του δασκάλου Κυρίου Κλεόπα στο αυτοβιογραφικό μου βιβλίο «Το Θαύμα – Μια πραγματική ιστορία», ως εξής:

«Από το 1071, αγαπητό μου παιδί, που οι Σελτσούκοι κέρδισαν τη μάχη του Μαντζικέρτ της Μικράς Ασίας και άρχισε η αντίστροφη μέτρηση για την διάλυση της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, ο ελληνισμός της Μικράς Ασίας δημιούργησε, με το αλάθητο ένστικτο ενός λαού που έβλεπε την επερχόμενη συμφορά, το μύθο της Κόκκινης Μηλιάς. Σύμφωνα με το μύθο, οι Τούρκοι αφού θα πολιορκούσαν με κάθε μέσο την Κωνσταντινούπολη, θα νικούσαν την άμυνα των υπερασπιστών της και θα άρχιζαν να την κυριεύουν.

Τη στιγμή ακριβώς εκείνη με θεϊκή παρέμβαση οι κατακτητές θα τρέπονταν σε φυγή και θα καταδιώκονταν μέχρι το Μονοδένδρι, δηλαδή την Κόκκινη Μηλιά.

Αργότερα, όταν έγινε η άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1453, ο τελευταίος αυτοκράτορας του Βυζαντίου, ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος, χάθηκε κάτω από μυστηριώδεις συνθήκες. Πολλοί έλεγαν πως πέθανε στη μάχη κοντά στην Πύλη του Αγίου Ρωμανού και ο σουλτάνος έβαλε να ψάξουν στους σωρούς των πτωμάτων χωρίς όμως αποτέλεσμα. Το πτώμα του Κωνσταντίνου Παλαιολόγου δε βρέθηκε ποτέ και τάφηκε ένα ακέφαλο πτώμα, που θεωρήθηκε πως ήταν ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος, επειδή στα πόδια του είχε πέδιλα με ζωγραφισμένους χρυσούς αετούς που ήταν συνήθεια αυτοκρατορική. Όλα αυτά δημιούργησαν το μύθο του μαρμαρωμένου Βασιλιά, σύμφωνα με τον οποίο ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος δεν σκοτώθηκε στην μάχη αλλά μαρμαρώθηκε και βρίσκεται στην Κλειστή Πύλη της Αγίας Σοφίας μέχρι τη μέρα που άγγελος Κυρίου θα τον ζωντανέψει και θα του παραδώσει το σπαθί του ώστε να εκδιώξει τους κατακτητές Τούρκους μέχρι την Κόκκινη Μηλιά. Ακόμα και σήμερα, αγαπητό μου παιδί, πολλοί λένε πως σαν πλησιάσουν στην Κλειστή Πύλη της Αγίας Σοφίας ακούνε ψαλμωδίες και ύμνους για τον μαρμαρωμένο βασιλιά».

Ο παλαιότερος θρήνος για την άλωση της Πόλης είναι ένα δημοτικό τραγούδι που βρέθηκε σε χειρόγραφο του 15ου αιώνα και ανήκει στην δεύτερη περίοδο της Νεοελληνικής λογοτεχνίας (1453-1821). Ας το θυμηθούμε, όπως δημοσιεύτηκε το 1914 από τον Νικόλαο Πολίτη στην συλλογή του «Εκλογαί από τα τραγούδια του Ελληνικού λαού**»:**

Σημαίνει ὁ Θεός, σημαίνει ἡ γῆς, σημαίνουν τὰ ἐπουράνια, σημαίνει κι ἡ Ἁγιά-Σοφιά, τὸ μέγα μοναστήρι, μὲ τετρακόσια σήμαντρα κι ἐξήντα δυὸ καμπάνες, κάθε καμπάνα καὶ παπᾶς, κάθε παπᾶς καὶ διάκος. Ψάλλει ζερβὰ ὁ βασιλιάς, δεξιὰ ὁ πατριάρχης, κι ἀπ' τὴν πολλὴ τὴν ψαλμουδιὰ ἐσειόντανε οἱ κολόνες.

Νὰ μποῦνε στὸ χερουβικὸ καὶ νὰ ἔβγει ὁ βασιλέας, φωνὴ τοὺς ἦρθε ἐξ οὐρανοῦ κι ἀπ' ἀρχαγγέλου στόμα:

«Πάψετε τὸ χερουβικὸ κι ἄς χαμηλώσουν για, παπάδες πᾶρτε τὰ ἱερὰ καὶ σεῖς κεριὰ σβηστήτε, γιατί ἔναι θέλημα Θεοῦ ἡ Πόλη νὰ τουρκέψει.

Μόν' στεῖλτε λόγο στὴ Φραγκιά, νὰ ἔρθοῦν τρία καράβια, τό ἔνα νὰ πάρει τὸ σταυρὸ καὶ τ' ἄλλο τὸ βαγγέλιο, τὸ τρίτο τὸ καλύτερο, τὴν ἅγια Τράπεζά μας, μὴ μᾶς τὴν πάρουν τὰ σκυλιὰ καὶ μᾶς τὴ μαγαρίσουν».

Ἡ Δέσποινα ταραχτήκε καὶ δάκρυσαν οἱ εἰκόνες.

«Σώπασε κυρὰ Δέσποινα, καὶ μὴ πολυδακρύζης, πάλι μὲ χρόνους, μὲ καιρούς, πάλι δικά μας θὰ ἔναι».

Συμπέρασμα: Όλοι οι Έλληνες έχουμε υποχρέωση να κρατάμε αναμμένο το φως της ιστορικής μνήμης, να διατηρούμε την πίστη στην αντοχή, στην διάρκεια και στις βαθιές ρίζες του Ελληνισμού καθώς και να μεταφέρουμε την λαϊκή παράδοση στην επόμενη γενιά, όπως ακριβώς την παραλάβαμε από την προηγούμενη.

Το φως της ιστορικής μνήμης, απόλυτα αναγκαίο για την διαχρονική συνέχεια ενός λαού, δεν εκφράζει καμιάς απόχρωσης ρατσισμό ή οποιασδήποτε μορφής επεκτατισμό. Αποτελεί όμως αυτονόητη υποχρέωση κάθε πολιτισμένου ανθρώπου, ιδίως όταν έχει την τιμή να είναι Έλληνας.